

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на образованието и науката

№ 18-274
04.05. 2018 г.

ДО

Г-ЖА ДЕНИЦА ДАВИДКОВА

КООРДИНАТОР НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА

ОБЩНОСТ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

ЕКСПЕРТ В ЦЕНТЪР ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Относно: *представена позиция на професионалната общност за приобщаващо образование – Осигуряване на общата подкрепа за личностно развитие – финансиране и принципи*

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАВИДКОВА,

В отговор на Ваше писмо, постъпило в Министерството на образованието и науката писмо с вх. № 18-209/29.03.2018 г., чрез което е представена позицията на професионалната общност за приобщаващо образование по отношение на осигуряване на общата подкрепа за личностно развитие – финансиране и принципи, Ви информираме следното:

Съгласно чл. 2, ал. 1 от Наредбата за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование подпомагането на равния достъп до качествено предучилищно и училищно образование и подкрепата за личностно развитие се финансират със средства от **държавния бюджет, национални програми за развитие на образованието**, като може да се финансират и със **средства от бюджетите на общините, от европейски фондове и програми и от собствени приходи на институциите**. В този смисъл считаме, че законодателят е дал различни и многообразни възможности на директорите на детските градини и училищата, в качеството им на разпоредители с бюджетни средства и ръководители, да намерят най-добрия начин за осигуряването както на общата, така и на допълнителната подкрепа за личностно развитие, в съответствие със спецификата на съответната институция и на децата и учениците, които се обучават в нея.

Съгласно чл. 12, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование общата подкрепа за личностно развитие се осигурява от постъпването на детето в детската градина или в училището съобразно индивидуалните му потребности, насочена е към всички деца в групата или ученици в класа и гарантира участието и изявата им в образователния процес.

По отношение на екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти

Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти се реализира чрез обсъждане на дейностите за обща подкрепа, чрез обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с децата в групата или с учениците в класа. Също така педагогическите специалисти провеждат регулярни срещи помежду си за преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на конкретно дете или ученик и за определяне на дейности от общата подкрепа за отделни деца и ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение или към превенция на обучителните затруднения. С други думи, екипната работа се извършва в рамките на работното време на учителите и другите педагогически специалисти по Кодекса на труда и не изисква допълнително финансиране.

По отношение на допълнителното обучение по учебни предмети

Съгласно чл. 17, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование допълнителното обучение по учебни предмети е насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет и/или за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа. Потребностите от допълнителното обучение се определят от учителя по предмета и координатора в детската градина или училището, а за учениците със специални образователни потребности и за учениците с изяви дарби – от екипа за подкрепа за личностно развитие на конкретния ученик. За всяко реализирано допълнително обучение по отделен предмет Министерството на образованието и науката осигурява по бюджета на училището необходимите средства за учителите, които провеждат това обучение.

По отношение на кариерното ориентиране на учениците

Съгласно чл. 19, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование кариерното ориентиране в училищното образование включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

В училищното образование формите за кариерно ориентирани са индивидуалното и груповото информирание и консултиране, индивидуалната и груповата работа и работата по програми за кариерно ориентирание, като те се осъществяват както чрез педагогическите съветници и психолозите, назначени в конкретното училище, така и чрез кариерните консултанти, които са назначени в центрoвете за подкрепа за личностно развитие и за които МОН и общините осигуряват съответно финансиране на тези центрoве.

По отношение на заниманията по интереси

Съгласно чл. 20 от Наредбата за приобщаващото образование заниманията по интереси включват дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство; дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище; обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с чл. 85, ал. 3 от ЗПУО.

По Националната програма „Осигуряване на съвременна образователна среда”, модул „Подкрепа на целодневното обучение на учениците” се създават условия за учениците да не пребивават през целия ден в традиционната класна стая, а в по-атрактивна и уютна среда, осигурена в друго помещение, в което да провеждат заниманията си по интереси. Модулът дава допълнителни възможности за качествен образователно-възпитателен процес в начален етап и за преодоляване на образователните дефицити чрез часовете за самоподготовка. През 2017 г. по модула от програмата са одобрени за финансиране проектните предложения на 88 училища, от които 52 са за прогимназиален етап и 36 за начален етап. От тях 85 училища са общински, а 3 училища са държавни към МОН, като проектните им предложения са на обща стойност 795 804 лв.

С РМС № 271 от 20 април 2018 г. Министерският съвет одобри следните 13 национални програми за развитие на образованието:

- Национална програма „Система за национално стандартизирано външно оценяване“;
- Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“;
- Национална програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“;
- Национална програма „С грижа за всеки ученик“;
- Национална програма „Развитие на системата на предучилищното образование“;
- Национална програма „Обучение за ИТ кариера“;

- Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“;
- Национална програма „Квалификация“;
- Национална програма „Заедно за всяко дете“;
- Национална програма „Оптимизация на вътрешната структура на персонала в институциите от системата на предучилищното и училищното образование“;
- Национална програма „Създаване на достъпна архитектурна среда и сигурност в училище“;
- Национална програма „Роден език и култура зад граница“;
- Национална програма „Без свободен час“.

В една или друга степен средствата, които се предоставят на образователните институции по тези програми, представляват още една възможност да се финансират дейности за обща подкрепа на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование. Предстои приемане и на Постановление на Министерския съвет за осигуряване на средства за заниманията по интереси в образователните институции.

По отношение на библиотечно-информационното обслужване

Съгласно чл. 22, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование библиотечно-информационното обслужване се осигурява чрез училищните библиотеки и/или чрез училищни информационни центрове, които осигуряват свободен достъп на учениците до информация от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация. В рамките на своите бюджети училищата имат възможност да осигурят средства за библиотечния си фонд. Той може да бъде обогатяван и със средства от националните програми, например по Националната програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“, модул „Подкрепа на целодневното обучение на учениците“.

По отношение на грижата за здравето на децата и учениците

Съгласно чл. 23, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование грижата за здравето се осигурява чрез създаване на условия за достъп на децата и учениците до медицинско обслужване.

В тази връзка МОН в партньорство с други заинтересовани институции полага усилия да реализира различни мерки, насочени към подобряване на медицинското обслужване в детските градини и училищата. Цели се осъществяването на по-добро взаимодействие между учителите и личните лекари на учениците, както и провеждането на инструктаж на учителите за задължително консултиране и координация на действията им с медицинско

лице в случай на инцидент. По тези задачи работят заедно регионалните управления на образованието, регионалните здравни инспекции и директорите на училищата.

По отношение на осигуряване на общежитие

Към настоящия момент училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, както и центрове за специална образователна подкрепа в страната, осигуряват общежития за настаняване на ученици за живеене и ношуване, както и за организиране и провеждане на самоподготовка на учениците.

За осигуряването на общежитие съществува единен разходен стандарт съгласно Решение на Министерския съвет за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2018 г.

По отношение на поощряване с морални и материални награди

Децата и учениците се поощряват с морални и материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на институционалната общност при условията и по реда на чл. 54-56 от Наредбата за приобщаващото образование. Наред с това те се подкрепят и съгласно Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби, приета с ПМС № 298 от 2003 г. на основание чл. 5а от Закона за закрила на детето по предложение на министъра на културата, министъра на образованието и науката, председателя на Държавната агенция за закрила на детето и министъра на младежта и спорта. Съгласно чл. 11, ал. 1 на наредбата министърът на културата след съгласуване с министъра на образованието и науката и с министъра на младежта и спорта всяка година до 31 януари внася в Министерския съвет Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища за текущата календарна година. В Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища през 2018 г., приета с ПМС № 17 от 08.02.2018 г., са предвидени стипендии за ученици от държавни и общински училища. Подготвени са и предстои да бъдат внесени в Министерския съвет изменения в Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби и в Програмата за 2018 г., с които и учениците от частни училища ще имат право на стипендии.

Също така стипендии се предоставят и на учениците след завършено основно образование съгласно ПМС № 328 от 2017 г. за условията и реда за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование. Тези стипендии се предоставят за постигнати образователните резултати, за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на отпадането, за подпомагане на ученици с трайни увреждания, за ученици без родители. Те са насочени към ученици от държавни, общински и частни училища.

По отношение на дейностите за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение

Дейностите се осъществяват с помощта на назначените в училищата педагогически съветници и психолози, които провеждат индивидуални и групови срещи с учениците с проблемно поведение. Психологическата подкрепа е насочена към децата и учениците, педагогическите специалисти и родителите. Психологическата подкрепа се осъществява от психолог и включва: създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес; предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на тормоза и насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците; извършване на групова работа с деца или ученици и/или кризисна интервенция; работа със средата, в която е детето или ученикът – семейството, връстниците.

В тази връзка Министерството на образованието и науката актуализира Механизма за противодействие на тормоза и насилието в системата на предучилищното и училищното образование. В актуализирания Механизъм са разписани по-ясни правила и двукратно са облекчени административните процедури. Освен облекчаването на класификатора на видовете насилие и тормоз и на дневника за регистриране на случаите на насилие и тормоз, отпадат централно зададените срокове за това кога и в какъв срок трябва да се извършат дейностите. Дава се по-голяма автономия на институциите, облекчени са процесите за разработване на цялостните политики на самите институции с акцент към превенцията, създаден е нов раздел – за кибернасилието и кибертормоза.

В Механизма са разписани конкретни стъпки, които трябва да се предприемат на ниво институция и на ниво клас/група, а обществените съвети, като орган за граждански контрол, подпомагат функционирането на съответната образователна институция. Сред мерките са:

- подобряване на системата на дежурства в училище,
- включване на учениците в изготвянето на правила, планове и дейности;
- постоянно партньорство с родителите чрез тематични родителски срещи, диалози и ангажиране в различни дейности.

Предвижда се МОН да осигури възможности за назначаване на повече педагогически съветници и психолози в училищата с над 400 ученици. Предвидено е повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти, назначаване на психолози, педагогически съветници и образователни медиатори.

В Наредбата за приобщаващото образование са разписани функциите на социалния работник в образователната система, който осъществява връзката със семейството и с отделите за закрила на детето с цел недопускане на отпадане от училище.

По отношение на дейностите за превенция на обучителните затруднения

Съгласно чл. 29, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения се предоставят след обсъждане на информацията от входните равнища по учебни предмети, от индивидуалния напредък в обучението и от наблюдението на развитието на отделни деца или ученици, които срещат затруднения в обучението.

Общата подкрепа за личностно развитие в училището за целите на превенцията на обучителните затруднения се изразява във включване на отделни ученици в дейности, като: допълнително обучение по отделен учебен предмет с акцент върху обучението по български език, включително ограмотяване на ученици, за които българският език не е майчин; консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; логопедична работа.

Допълнителното обучение по български език и литература за учениците, за които българският език не е майчин, е задължително и се осъществява чрез допълнителни учебни часове извън училищния учебен план в съответствие с държавния образователен стандарт за усвояването на българския книжовен език.

За провеждане на допълнителното обучение директорът на училището уведомява родителите, които са задължени да осигурят присъствието на ученика.

За учебната 2017/2018 година Министерството на образованието и науката изпълнява Националната програма „Развитие на системата на предучилищното образование“. Целта на програмата е да повиши качеството на предучилищното образование и да осигури равен старт преди постъпване в училище чрез използване на съвременни дидактични материали и участие на родители.

По програмата се финансира организирането на допълнително обучение на деца от подготвителните групи в държавни и общински детски градини и училища. Критерий за участие по мярката е наличие на минимум 4 деца, чийто майчин език е различен от българския или които са деца в риск съгласно § 1, т. 11 от Допълнителните разпоредби на Закона за закрила на детето. За учебната 2017/2018 година са формирани 400 групи (398 по български език и 2 по математика), обхванати са 2680 деца и са включени 425 учители.

Министерството на образованието и науката по ОП НОИР изпълнява процедура BG05M20P001-2.004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час) – Фаза 1“.

Основните дейности по проекта са свързани с преодоляване на обучителните затруднения на учениците и със занимания по интереси. Допълнителното обучение за

преодоляване на обучителни затруднения за учениците от началния етап се провежда по учебните предмети български език и литература и по математика, а за учениците от прогимназиалния и гимназиалния етап – приоритетно по български език и литература и по математика, но и по други учебни предмети от общообразователната подготовка, с изключение на музика, изобразително изкуство, технологии и предприемачество, физическо възпитание и спорт.

Информацията за броя на формираните групи и броя на учениците, включени в дейности за преодоляване на обучителните затруднения по основни области, включително по български език и литература, за учебните 2016/2017 и 2017/2018 година е онагледена в таблица.

Таблица: Брой групи и брой ученици, включени в дейности за преодоляване на образователни затруднения за учебните 2016/2017 и 2017/2018 години

Брой групи и брой ученици, включени в дейности за преодоляване на образователни затруднения					
	Основни области	2016/2017		2017/2018	
		Групи	Ученици	Групи	Ученици
1.	Български език и литература	6046	52 251	6131	53 322
2.	Гражданско образование	7	66	10	97
3.	Здравно образование и здравословен начин на живот	6	45	4	42
4.	Математика	3908	33 877	3799	33 160
5.	Наука, техника и технологии	50	451	77	751
6.	Природни науки	512	4441	511	4650
7.	Програмиране, дигитални умения, креативност и иновативно мислене	6	55	511	4650
8.	Социални и граждански компетентности	147	1336	112	1044
9.	Хуманитарни науки	361	3172	386	3442
10.	Чужд език	752	6697	386	3442
11.	Дигитална компетентност	214	1887	243	2248
12.	Предприемачество	-	-	3	26
13.	Други (съгласно генерирана програма)	71	621	10	95
	Общо:	12 080	104 899	12 183	106 969

За 2016/2017 година са формираны 6056 групи за преодоляване на обучителните затруднения по български език и литература, в които са включени 52 251 ученици. За 2017/2018 година формираните групи за преодоляване на обучителните затруднения по български език и литература са 6131, като включените ученици са 53 322. За двете учебни

години общият брой на учениците, включени в допълнително обучение по български език и литература за преодоляване на обучителни затруднения, е 105 573.

По Оперативната програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (2014-2020) се изпълняват процедурите BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“ и BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“.

Допустими дейности по процедурите са:

- подкрепа за семейства за обучение на децата им в детски градини от 3-годишна възраст с оглед ранната им социализация;
- подкрепа за деца и ученици от етническите малцинства за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в образователната система;
- допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин;
- насърчаване участието на родителите, включително и от етническите малцинства, в образователния процес;
- преодоляване на негативните обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност) и др.

По отношение на логопедичната работа

Логопедичната работа се осъществява от логопеди в детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, Държавния логопедичен център, както и от регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование. Там, където няма назначени съответните специалисти – логопеди, общината разпределя средства в размер на 0,5% от единния разходен стандарт от държавно делегираната дейност от бюджета на детските градини и училищата за логопедична подкрепа на деца и ученици.

С уважение,

ГРЕТА ГАНЧЕВА

Директор на дирекция

„Приобщаващо образование“

